

LAPSIKOHTAISEN VALVONNAN MALLI AVOHUOLTOON

Opas käytännön työn tueksi

Tuuli Kotisaari

Sara Valli

Teija Karttunen

Johanna Holappa

JOHDANTO LAPSIKOHTAISEN VALVONNAN MALLIIN

”Sosiaalityöntekijä palveluiden valitsijana, päätöksentekijänä ja valvojana lastensuojelun avohuollossa” eli VALITSIIA-hanke toteutettiin vuosina 2023–2025 yhteistyössä Turun, Itä-Suomen ja Helsingin yliopistojen kanssa. Hanke sai yliopistotasaisen tutkimuksen valtionrahoituksen sosiaali- ja terveysministeriöstä (VN/10030/2023). Hankkeessa tuotettiin tietoa lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijöiden päätöksenteosta, harkintavallan käytöstä sekä lapsikohtaisen valvonnan toteuttamisesta. Tieteellisten artikkelien lisäksi hankkeessa tuotettiin myös kaksi käytäntöpakettia, joiden tavoitteena on sujuvoittaa tutkimustiedon hyödyntämistä asiakaskohtaamisissa ja työn kehittämisessä. Tämä käytäntöpaketti keskittyy lapsikohtaiseen valvontaan ja perustuu hankkeen aikana tehtyyn tutkimukseen sekä muuhun tutkimuskirjallisuuteen. Paketti on rakennettu siten, että siitä on halutessaan helppo poimia myös yksittäisiä työvälineitä esimerkiksi oman työhuoneen seinälle tulosteeksi.

Lapsikohtainen valvonta viittaa käytäntöihin, joilla varmistetaan yksilötasolla lapsen edun toteutuminen sekä lapselle myönnettyjen tukitoimien ja palveluiden asianmukaisuus. Lastensuojelun valvontaa on hajautettu monelle eri toimijalle, mutta siitä huolimatta lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijöillä on varsin laaja vastuu lapsikohtaisesta valvonnasta (Hoikkala ym. 2017; Pålsson ym. 2024). Sijaishuollon kontekstiin on kehitetty lapsikohtaisen valvonnan malli (Eriksson & Korhonen 2022), mutta avohuollosta vastaava on toistaiseksi puuttunut. Tällä käytäntöpaketillä pyritään vastaamaan erityisesti avohuollon tarpeeseen.

Tutkimusten mukaan lastensuojelun valvonta ei ole riittävän systemaattista, vaan se painottuu usein yksittäisiin toimenpiteisiin ja on luonteeltaan reaktiivista (esim. Munro 2011; Hood ym. 2019; Kotisaari & Jaakola 2025). Sosiaalityöntekijöiden mahdollisuuksia havaita ja puuttua lapsen edun vaarantumiseen rajoittavat kiire, puutteellinen koulutus, ohjeistuksen puute ja riittämättömät resurssit (Mänttari-van der Kuip 2016; Kääriäinen 2022; Kotisaari & Jaakola 2025). Suomessa ei ole myöskään ollut riittävästi ohjeistusta tai toimintamalleja virhetietoiseen valvonnan toteuttamiseen (Rousu 2007; Jaakola & Pösö 2022).

Lapsikohtaisen valvonnan käytäntöpaketti avohuoltoon koostuu seuraavista osista: avohuollon valvontajärjestelmän kuvaus, lapsikohtaiseen valvontaan ja virhetietoisuuteen liittyvien käsitteiden esittely sekä käytännön työvälineet valvonnan tueksi. Paketti on rakennettu siten, että sitä voidaan käyttää kokonaisuutena esimerkiksi uuden työntekijän perehdytyksessä sekä soveltuvin osin työn lomassa. Mikäli organisaatiossa on laadittu omia ohjeita lapsikohtaisen valvonnan tueksi, niillä voidaan täydentää käytäntöpaketin materiaalia.

Lapsikohtaisen valvonnan velvoitteet perustuvat useisiin lakeihin, kuten:

- **Lastensuojelulaki (417/2007):**
 - o 4 §: Lapsen edun ensisijaisuus
 - o 5 § & 20 §: Lapsen ja nuoren mielipide ja toivomukset
 - o 11 §: Lastensuojelun laatu
 - o 13 b §: Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä
 - o 24 §: Sosiaalityöntekijän tehtävä lapsen edun valvojana
- **Sosiaalihuoltolaki (1301/2014):**
 - o 4 & 5 §: Asiakkaan ja lapsen edun varmistaminen
 - o 15 §: Vaikuttavuuden seuranta
 - o 42 §: Omatyöntekijä
- **Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2002):**
 - o 4 §: Asiakkaan oikeus laadukkaisiin palveluihin
- **Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023):**
 - o 23 § Palvelunjärjestäjän omavalvontavelvollisuus
 - o 32 § Valvontaviranomaisen tehtävät

Käytäntöpaketin toteutukseen on osallistunut tutkimustyöryhmän lisäksi hankkeen yhteistyökumppaneina toimineiden hyvinvointialueiden johtavia sosiaalityöntekijöitä sekä muita lastensuojelun asiantuntijoita. Tuhannet kiitokset teille kaikille!

Oivaltavia hetkiä käytäntöpaketin parissa!

*Tuuli Kotisaari, Sara Valli, Teija Karttunen & Johanna Holappa
VALITSIA-hankkeesta*

Viittausohje:

Tuuli Kotisaari, Sara Valli, Teija Karttunen & Johanna Holappa (2025) Lapsikohtaisen valvonnan malli lastensuojelun avohuoltoon. Käytäntöpaketti. Helsingin, Itä-Suomen & Turun yliopistot

Kirjallisuus:

- Erikson, P. & Korhonen, P. (2022) *Sijaishuollon lapsikohtaisen valvonnan malli*. Työpaperi 4/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143709/URN_ISBN_978-952-343-808-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hoikkala, S., Kojo, R., Tervo, J. & Aaltonen, T. (2017). *Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli: Kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa*. Työpaperi 19/2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).
- Hood, R., Nilsson, D. & Habibi, R. (2019). An Analysis of Ofsted Inspection Reports for Children's Social Care Services in England. *Child & Family Social Work*, 24(2), 227–237. <https://doi.org/10.1111/cfs.12607>.
- Jaakola, A.-M. & Pösö, T. (2022). Lapsen tilanteen arvioiminen lastensuojelussa: analyysia asiakasturvallisuuden ja laadun näkökulmasta. *Janus*, 30(4), 359–375. <https://doi.org/10.30668/janus.114926>
- Kotisaari, T. & Jaakola, A.-M. (2025). Lapsikohtaisen valvonnan edellytykset lastensuojelun avohuollossa. *Focus Localis*, 53(4), 27–44, tulossa.
- Kääriäinen, A. (2022). Dokumentointi osana asiakasturvallisuutta. *Janus*, 30(4), 392–406. <https://doi.org/10.30668/janus.114678>
- Munro, E. (2011). *The Munro Review of Child Protection: Final Report – A Child-Centred System*. Department for Education.
- Mänttari-van der Kuip, M. (2016). Moral distress among social workers: The role of insufficient resources. *International Journal of Social Welfare*, 25(1), 86–97. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12163>.
- Pålsson, D., Backe-Hansen E., Gundersen, T., Kallioma-Puha, L., Lausten, M. & Pösö, T. (2024) Licence Loss: Revocations of Residential Care Licences in Four Nordic Countries. *Child & Family Social Work*. <https://doi.org/10.1111/cfs.13193>.
- Rousu S. (2007). *Lastensuojelun tuloksellisuuden arviointi organisaatiossa. Näkymätön tuloksellisuus näkyväksi*. Acta nro 197. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

SISÄLLYSLUETTELO

OSA 1	6
LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON VALVONTAJÄRJESTELMÄ	7
Lapsikohtaisen valvonnan sijoittuminen lastensuojelun avohuollon valvonnan kokonaisuudessa	8
Lapsikohtaisen valvonnan keskeisiä käsitteitä	9
 OSA 2	12
VIRHETIETOISUUS LASTENSUOJELUSSA	13
Virheen ulottuvuuksia	13
Virheiden syitä ja seurauksia	15
 OSA 3	17
KÄYTÄNNÖN TYÖVÄLINEET VALVONNAN TUEKSI	18
Avohuollon eettiset periaatteet ja laatukriteerit	18
Avohuollon sosiaalityön ja tukitoimien vaikutusten arviointi	20
Lapsikohtaisen valvonnan askeleet	23
<i>Valvonnan tasot tukitoimien järjestämisen yhteydessä</i>	25
<i>Tarkistuslista lapsikohtaiseen valvontaan tukitoimien järjestämisen yhteydessä</i>	27
<i>Lapsikohtainen valvonta lapsen tai nuoren tapaamisella</i>	30
 KIRJALLISUUS	33

OSA 1

Lastensuojelun avohuollon valvontajärjestelmä

- Lapsikohtaisen valvonnan sijoittuminen lastensuojelun avohuollon valvonnan kokonaisuudessa
- Lapsikohtaisen valvonnan keskeisiä käsitteitä

LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON VALVONTAJÄRJESTELMÄ

Lastensuojelun valvontajärjestelmä muodostuu useista toisiinsa liittyvistä tasoista ja toimijoista, joiden tavoitteena on varmistaa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden laatu ja turvallisuus sekä lapsen edun toteutuminen.

Kokonaisuus sisältää seuraavat osa-alueet:

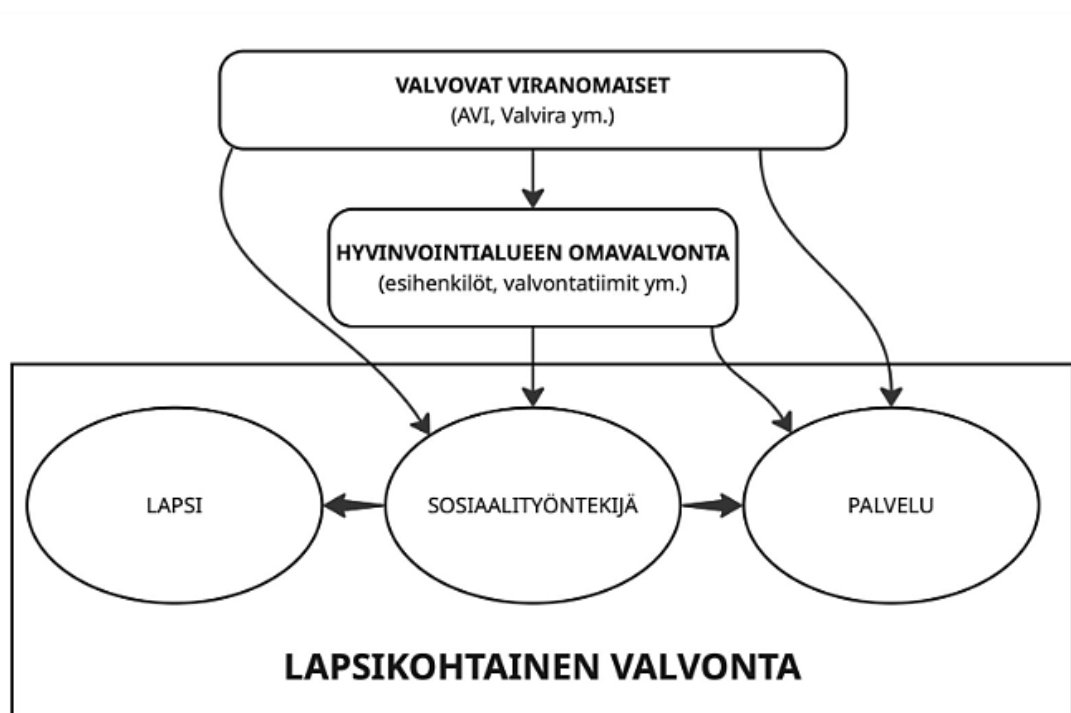
- **Viranomaisvalvonta:** Ylintä valvontaa toteuttavat esimerkiksi aluehallintovirastot (AVI) ja sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto (Valvira).¹ Ne valvovat sekä hyvinvointialueiden että yksityisten palveluntuottajien ja sosiaalityöntekijöiden toimintaa. Myös Eduskunnan oikeusasiamies sekä Oikeuskansleri osallistuvat lastensuojelun valvontaan.
- **Omavalvonta:** Hyvinvointialueet ja yksityiset palveluntuottajat ovat vastuussa omavalvonnasta, eli siitä, että heidän järjestämänsä palvelut täyttävät laatu- ja turvallisuusvaatimukset. Omavalvontaan kuuluu palvelujen saatavuuden, jatkuvuuden, turvallisuuden ja laadun varmistaminen sekä palveluntuottajien ohjaus ja seuranta.
- **Lapsikohtainen valvonta:** Sosiaalityöntekijöillä on yksilötasolla vastuu seurata ja arvioida lapsen palveluiden toteutumista, vaikutuksia ja palveluiden mahdollisia epäkohtia. Heidän tehtävänä on varmistaa, että lapsen etu toteutuu ja että palveluista ei aiheudu haittaa lapselle.
- **Organisaatiotason valvonta:** Hyvinvointialueilla voi olla erikseen nimettyjä toimijoita tai yksiköitä, joiden tehtävänä on valvoa avohuollon palveluita. Johtavat sosiaalityöntekijät ja esihenkilöt osallistuvat usein epäkohtien selvittämiseen ja valvontatyöhön.
- **Raportointi ja tiedonkulku:** Epäkohtien raportointijärjestelmät mahdollistavat havaittujen puutteiden ja ongelmien esiin tuomisen. Tiedonkulku sosiaalityöntekijöiden, esihenkilöiden ja palveluntuottajien välillä on olennainen osa valvontaa.

Valvontajärjestelmässä yhdistyvät siis valtakunnalliset säädökset, hyvinvointialueiden omat käytännöt sekä sosiaalityöntekijöiden arjen työ. Kokonaisuuden toimivuus edellyttää selkeitä vastuuta, riittäviä resursseja ja avointa tiedonkulkua, jotta lapsen etu ja asiakasturvallisuus voidaan varmistaa kaikilla tasoilla.

¹ Aluehallintovirastot ja Valvira yhdistyvät 1.1.2026 Lupa- ja valvontavirastoksi.

Lapsikohtaisen valvonnan sijoittuminen lastensuojelun avohuollon valvonnan kokonaisuudessa

Lapsikohtaisessa valvonnassa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän rooli on keskeinen. Avohuollon tukitoimien ja palveluiden järjestämisen yhteydessä sosiaalityöntekijä asettuu ikään kuin lapsen tai nuoren ja palvelun väliin. Yhtäältä hänen tehtävänä on koordinoida asiakkaan tarvitsemat palvelut ja tarvittaessa tukea palveluntuottajia tehtävässään. Toisaalta sosiaalityöntekijän tehtävänä on varmistaa, että lapsen etu toteutuu ja siten tarvittaessa myös toimia valvojana suhteessa palveluntuottajiin. Sosiaalityön valvontatehtävää tukevat hyvinvointialueen omavalvonta sekä muut valvovat viranomaiset.

Kuva 1. Lapsikohtaisen valvonnan asemoituminen valvontajärjestelmässä (Kotisaari & Jaakola 2025).

Lapsikohtainen valvonta pitää sisällään lapsen tai nuoren edun toteutumisen koko lastensuojelun asiakkuuden aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että valvonnan tulisi olla kokonaisvaltaista eikä keskittyä ainoastaan palveluntuottajien toimintaan tai yksittäisiin esille tuleviin epäkohtiin. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on valvoa, että lastensuojelun asiakkuus edistää lapsen etua ja pyrkiä siihen, ettei toiminta aiheuta asiakkaalle haittaa. Tehtävään kuuluu oman työn reflektointi ja palautetietoinen työskentely suhteessa asiakkaaseen ja muuhun verkostoon. Sosiaalityöntekijän toimintaa valvoo sekä työnantaja että muut valvovat viranomaiset.

Lapsikohtaisen valvonnan keskeisiä käsitteitä

Käsite	Kuvaus
Lapsikohtainen valvonta	Lapsikohtaisella valvonnalla tarkoitetaan lapsen edun turvaamista sekä lapsen edun mukaisten tukitoimien ja palveluiden varmistamista lastensuojelussa. Se on sosiaalihuollon asiakasturvallisuuden osa-alue, joka kohdistuu asiakkaana olevaan lapseen tai nuoreen yksilötasolla. Lapsikohtainen valvonta avohuollossa sisältää palveluiden ja tukitoimien vaikutusten seuraamisen, epäkohtien tunnistamisen ja raportoimisen sekä lapsen edun toteutumisen varmistamisen. Valvonta kuuluu sosiaalityöntekijän vastuulle ja kohdistuu sekä lapsen etuun että palveluntuottajan toimintaan.
Lapsen etu	Lapsen edun turvaaminen on lapsikohtaisen valvonnan keskeisin osa. Se tarkoittaa, että sosiaalityöntekijän tulee varmistaa, että lapsen etu toteutuu kaikissa palveluissa ja tukitoimissa sekä ylipäänsä lastensuojelun asiakkuuden aikana. Lapsen edun varmistaminen edellyttää, että sosiaalityöntekijä tietää, mitä hänen asiakkaalleen kuuluu, ja että työskentely on lapsen tarpeiden mukaista. Lapsen etu pohjautuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja lastensuojelulakiin.
Asiakas-turvallisuus	Asiakasturvallisuudella tarkoitetaan niitä toimintatapoja ja periaatteita, joiden avulla hyvinvointialue varmistaa, että lastensuojelun työskentely ja siihen lukeutuvat palvelut ovat sekä laadukkaita että turvallisia niin yksittäisen asiakkaan kuin koko järjestelmän tasolla. Se liittyy olennaisesti riskien hallintaan ja pyrkii ehkäisemään virheitä ja epäonnistumisia, jotka voisivat vaarantaa lapsen turvallisen kasvun. Lastensuojelun avohuollossa asiakasturvallisuus tarkoittaa sitä, että lapsen oikeudet ja etu toteutuvat, ja että palvelut järjestetään lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti niin, ettei niistä aiheudu lapselle haittaa.
Epäkohta	Epäkohdilla tarkoitetaan tilanteita, joissa palveluissa, niiden toteutuksessa, yhteistyössä tai sosiaalityön työskentelyssä havaitaan puutteita, virheitä tai toimintatapoja, jotka eivät vastaa lapsen edun tai palvelun tavoitteiden mukaista laatua. Epäkohdat voivat ilmetä esimerkiksi palveluntarjoajan toiminnassa, palvelun sisällössä, työntekijöiden osaamisessa tai siinä, miten perheen tarpeet huomioidaan.
Laatu	Laatu viittaa siihen, kuinka hyvin palvelut ja tukitoimet vastaavat asiakkaiden tarpeisiin ja tavoitteisiin sekä siihen, kuinka ammattitaitoisesti ja johdonmukaisesti palvelut toteutetaan. Laadukkaassa palvelussa huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet, palvelun vaikuttavuus ja työntekijöiden osaaminen.

MUISTA: *Lapsen etu* on käsitteenä lakea ja monitulkintainen. Sosiaalityöntekijöiden tulkintaan lapsen edusta vaikuttavat muun muassa yhteiskunnallinen konteksti sekä käsitys lastensuojelun tehtävästä ja hyvästä lapsuudesta. Lapsen edun määrittelyyn vaikuttavat myös monet eri yksilö- ja yhteisötason tekijät (ks. lisää *Päätöksenteko lastensuojelun avohuollossa -käytäntöpaketti*).

MUISTA: Käsitteellinen epätarkkuus voi johtaa eriäviin käsityksiin siitä, milloin ja millä perusteilla voidaan todeta lastensuojelun toiminnan olevan lapsen edun mukaista. Asiakasturvallisuuden näkökulmasta on keskeistä, että sosiaalityöntekijöillä on yhteinen käsitys lapsen edusta ja sen toteutumisen seuraamisesta ja arvioinnista.

Lastensuojelulain pykälä 4

Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:

- tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;
- mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon;
- taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;
- turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;
- mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä
- kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.

VINKKI: Lapsen etu on käsitteenä laaja. Kun punnitset lapsen edun mukaista ratkaisua, voit peilata vaihtoehtoja suhteessa YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Millainen ratkaisu mahdollistaa mahdollisimman monen oikeuden toteutumisen? Mihin arvioni perustuu ja miten perustelen sen asiakkaalle?

Kirjallisuus:

Hoikkala, S., Kojo, R., Tervo, J. & Aaltonen, T. (2017). *Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli: Kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa*. Työpaperi 19/2017. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL).

Hämäläinen J. & Vornanen, R. (2021). Asiakasturvallisuus osana laadukasta palvelujärjestelmää. Teoksessa T. Kurki, V. Jylhä & T. Kekoni (toim.), *Asiakasturvallisuus sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus.

Jylhä, V., Kurki, T. & Kekoni, T. (2021). Asiakasturvallisuus käsitteenä. Teoksessa T. Kurki, V. Jylhä & T. Kekoni (toim.), *Asiakasturvallisuus sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja.

Kotisaari, T. & Jaakola, A.-M. (2025). Lapsikohtaisen valvonnan edellytykset lastensuojelun avohuollossa. *Focus Localis*, 53(4), 27–44, tulossa.

Lähteinen, S., Pehkonen, A. & Pohjola, A. (2022). Asiakasturvallisuuden ulottuvuudet sosiaalihuollossa. *Janus*, 30(4), 343–358. <https://doi.org/10.30668/janus.113603>.

Pålsson, D., Backe-Hansen E., Gundersen, T., Kallioma-Puha, L., Lausten, M. & Pösö, T. (2024) Licence Loss: Revocations of Residential Care Licences in Four Nordic Countries. *Child & Family Social Work*. <https://doi.org/10.1111/cfs.13193>.

Reamer, F. G. & M. J. Racette (2014). *Risk Management in Social Work: Preventing Professional Malpractice, Liability, and Disciplinary Action*. New York: Columbia University Press.

Skivenes, M. & Sørstal, L. M. (2018). *The Child's Best Interest Principle across Child Protection Jurisdictions*. Teoksessa A. Falch-Eriksen & E. Backe-Hansen (toim.), *Human Rights in Child Protection: Implications for Professional Practice and Policy* (s. 59–88). Cham: Springer International Publishing.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-94800-3_4

OSA 2

Virhetietoisuus lastensuojelussa

- Virheen ulottuvuuksia
- Virheiden syitä ja seurauksia

VIRHETIETOISUUS LASTENSUOJELUSSA

Virhetietoisuus tarkoittaa sekä yksittäisen työntekijän että koko organisaation kykyä tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä työssä tapahtuvia virheitä, puutteita tai epäonnistumisia. Se edellyttää, että työntekijät osaavat havaita tilanteet, joissa asiakasturvallisuus tai lapsen etu voivat vaarantua, ja ovat valmiita puuttumaan näihin sekä oppimaan niistä. Samalla organisaation tehtävänä on luoda avoin ja oppimista tukeva toimintakulttuuri, jossa virheistä voidaan keskustella rakentavasti ja niistä voidaan ottaa opiksi. Virhetietoisuus ei siis ole vain yksilön vastuulla, vaan koko työyhteisön ja organisaation tulee mahdollistaa virheiden tunnistaminen ja niihin puuttuminen sekä kehittää toimintaa niiden pohjalta (ks. lisää *Päätöksenteko lastensuojelun avohuollossa -käytäntöpaketti: psykologinen turvallisuus lastensuojelun avohuollossa*).

Virheen ulottuvuuksia

Lastensuojelussa tapahtuvat virheet ovat usein kontekstisidonnaisia ja liittyvät moniin eri tekijöihin (esim. Biesel ym. 2020). Virheet lastensuojelussa liittyvät usein rakenteellisiin ja organisatorisiin puutteisiin, resurssien niukkuuteen, valvonnan epäselvyyksiin sekä yhteistyön ja tiedonkulun ongelmiin. Virhetietoisuuden lisääminen, systemaattiset toimintamallit ja lasten osallisuuden vahvistaminen ovat keskeisiä kehittämiskohteita. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ei voi toteuttaa kokonaisvaltaisesti lapsikohtaista valvontaa, mikäli organisaation tarjoamat resurssit eivät sitä mahdollista. (mm. Kotisaari ja Jaakola 2025.)

Virheitä on erityyppisiä ja vakavuudeltaan eriasteisia. Osa virheistä on estettäviä ja osa ei. Lisäksi osa virheistä saattaa olla sellaisia, ettei niitä edes huomata tai niillä ei ole suurta vaikutusta asiakkaan tilanteeseen. Seuraavalla sivulla on avattu virheisiin liittyviä ulottuvuuksia.

Virheiden lisäksi virhetietoisuuteen liittyy erilaisten kognitiivisten vinoumien ja vahvistusharhojen tunnistaminen (lue lisää *Päätöksenteko lastensuojelun avohuollossa -käytäntöpaketista*). Sosiaalityöntekijällä on haasteellinen tehtävä pyrkiä havaitsemaan ja tunnistamaan signaaleja, jotka voivat viitata lapsen edun vaarantumiseen ja virheen mahdollisuuteen. Havaitsemisesta tekee haastavaa asiakkaan elämässä vaikuttavien monien eri tekijöiden luoma ”taustahäly” sekä työntekijän työympäristön ”häiriötekijät” (esim. Shanks ym. 2020; Eriksson & Korhonen 2022). Virhetietoisuuteen liittyvä paradoksi onkin, että vaikka virheitä ei voida täysin estää, niitä tulisi kuitenkin jatkuvasti pyrkiä estämään (Zeijlmans 2020).

Virheiden syitä ja seurauksia

Seuraavassa kuviossa on koostettuna (1) kansainvälisesti tunnistettuja epäkohtia (mm. Biesel ym. 2020), joita on havaittu lastensuojeluun linkittyvien tragedioiden taustalla ja niihin (2) liittyviä seurauksia ja vaikutuksia.

© Teija Karttunen

VINKKI: Taulukkoa voidaan hyödyntää esimerkiksi tiimin tai yksikön kehittämistavoitteiden suunnittelussa. Havaitsemmeko vastaavia puutteita omassa toiminnassamme? Millaisin keinoin voisimme pyrkiä välttämään haitallisia seurauksia asiakkaille tai työntekijöille? Mitkä asiat meillä jo toimivat hyvin? Entä miten voimme selvittää, vastaako asiakkaiden kokemus meidän käsitystämme?

Kirjallisuus:

Biesel, K. & Cottier, M. (2020). Errors and mistakes in child protection: Understandings and responsibilities. Teoksessa K. Biesel, J. Masson, N. Parton, & T. Pösö (toim.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies* (s. 17–34). Bristol: Policy Press.

Biesel, K., Masson J., Parton N. & Pösö T. (2020a). Errors and mistakes in child protection: an introduction. Teoksessa K. Biesel, J. Masson, N. Parton, & T. Pösö (toim.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies* (s. 1–16). Bristol: Policy Press.

Biesel, K., Masson J., Parton N. & Pösö T. (2020b). Dealing with errors and mistakes in child protection; similarities and differences among countries. Teoksessa Kay Biesel, Judith Masson, Niegel Parton, & Tarja Pösö (toim.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies* (s. 255–274). Bristol: Policy Press.

Reamer, F. G. & M. J. Racette (2014). *Risk Management in Social Work: Preventing Professional Malpractice, Liability, and Disciplinary Action*. New York: Columbia University Press.

Shanks, E., Jonsson, U., Wiklund, S., & Rozental, A. (2020). Harmful care. To what extent is terminology from medicine and clinical psychology applicable to out-of-home care? *Child & Family Social Work*, 25(1), 92–99. <https://doi.org/10.1111/cfs.12661>.

Zeijlmans, K., van Yperen T. & López López M. (2020). The level-headed approach on errors and mistakes in Dutch child protection: an individual duty or a shared responsibility? Teoksessa K. Biesel, J. Masson, N. Parton, & T. Pösö (toim.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies* (s. 75–89). Bristol: Policy Press.

OSA 3

Käytännön työvälineet valvonnan tueksi

- Avohuollon eettiset periaatteet ja laatukriteerit
- Avohuollon sosiaalityön ja tukitoimien vaikutusten arviointi
- Lapsikohtaisen valvonnan askeleet
 - Valvonnan tasot tukitoimien järjestämisen yhteydessä
 - Tarkistuslista lapsikohtaiseen valvontaan
 - Lapsikohtainen valvonta lapsen tai nuoren tapaamisella

KÄYTÄNNÖN TYÖVÄLINEET VALVONNAN TUEKSI

Avohuollon eettiset periaatteet ja laatukriteerit

Lastensuojelun laatusuosituksen (Malja ym. 2019) tavoitteet rakentuvat viiden keskeisen eettisen periaatteen varaan, jotka ohjaavat sekä asiakaskohtaamisia että lapsikohtaista valvontaa: asiakkaiden ihmisarvon ja perusoikeuksien kunnioittaminen, lapsen edun ensisijaisuus, vuorovaikutuksen merkitys, ammattihenkilöstön työn laadun varmistaminen sekä vastuullisen päätöksenteon ja toimintakulttuurin edistäminen. Avohuoltoon kohdennetut laatukriteerit on laadittu VALTISIJA-hankkeen tutkimustuloksia (Kotisaari & Jaakola 2025) sekä sijaishuollon laatukriteereitä (Malja ym. 2019) mukailleen.

Avohuollon laatukriteerit

Kriteeri	Kuvaus
Tukitoimet vastaavat lapsen tai nuoren yksilöllisiä tarpeita	Lapselle myönnetty tukitoimet (esim. tehostettu perhetyö, avohuollon sijoitus, perhekuntoutus) ovat hänen etunsa mukaisia ja vastaavat hänen yksilöllisiä tarpeitaan. Perheen eli vanhempien ja sisarusten tilanne huomioidaan kokonaisuutena.
Tukitoimet ovat ennakoitavia ja turvallisia	Lapsi tai nuori ja perheensä kokevat tukitoimet turvallisina, ennakoitavina ja ymmärrettävinä. Lapsi tai nuori kokee olonsa tervetulleeksi työskentelyyn.
Lapsen tai nuoren kotiympäristö on turvallinen kasvuympäristö	Lastensuojelun tuella lapsen kotiympäristö edistää hänen turvallisuuttaan ja hyvinvointiaan.
Lapsi tai nuori saa tukea kasvuun ja kehitykseen	Työskentelyssä (tukitoimet ja sosiaalityöntekijän tapaamiset) vallitsee lasta arvostava ja kannustava ilmapiiri. Lapsen tai nuoren kehitystä tuetaan suunnitelmallisesti.
Lapsi tai nuori osallistuu omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon	Lapsella tai nuorella on mahdollisuus osallistua häntä koskevaan päätöksentekoon, arjen suunnitteluun ja tukitoimien toteuttamiseen. Osallisuus varmistetaan myös tapaamalla lasta tai nuorta ilman muiden perheenjäsenten läsnäoloa.
Lapsi kuuluu yhteisöihin kodin ulkopuolella	Lapsi tai nuori kokee kuuluvansa ikäistensä yhteisöihin (koulu, harrastukset, ystävät) ja saa tukea osallisuuteen.
Lapsen läheisiä arvostetaan ja yhteydenpitoa tuetaan	Lapsen tai nuoren suhteita läheisiin tuetaan. Perheenjäseniä ja muita läheisiä kohdellaan kunnioittavasti.

Lapsi tietää oikeuksistaan ja hänen itsemääräämisoikeuttaan kunnioitetaan	Lapsi tai nuori saa tietoa oikeuksistaan ja häntä kohdellaan kunnioittavasti. Hänen näkemyksensä otetaan huomioon.
Tukitoimien päätyminen on turvallista ja ennakoitavaa	Kun tukitoimet päättyvät, lapsi tai nuori ja hänen perheensä kokevat siirtymän turvalliseksi ja suunnitelluksi. Jatkopolut ovat selkeitä.
Lapsi saa tarvitsemansa perus- ja erityistason palvelut	Lapsella tai nuorella on pääsy varhaiskasvatukseen, koulutukseen, terveydenhuoltoon ja muihin tarpeellisiin palveluihin.
Nuori saa tukea itsenäistymiseen	Itsenäistyvä nuori saa tarvitsemansa tuen ja palvelut, vaikka ei olisi ollut sijaishuollossa.
Tukitoimien seuranta ja dokumentointi on suunnitelmallista	Lapsi tai nuori kokee, että hänen asiakkuutensa seuranta ja dokumentointi tehdään häntä varten, suunnitelmallisesti ja ymmärrettävästi.
Tukitoimien vaikutusten arviointi on systemaattista	Tukitoimien vaikutuksia lapsen tai nuoren tilanteeseen arvioidaan säännöllisesti ja arviointi perustuu riittävän monipuoliseen tietoon. Arviointia ei tehdä ilman lasta tai nuorta.
Tukitoimien laatu ja yhdenvertaisuus	Tukitoimet ovat tasalaatuisia riippumatta siitä, millä hyvinvointialueella lapsi tai nuori asuu ja tuotetaanko palvelu omana palveluna vai ostopalveluna. Palveluntarjoajien osaaminen on riittävää.
Epäkohdat tunnistetaan ja niihin puututaan	Tukitoimien järjestämisen yhteydessä havaittuihin epäkohtiin puututaan viivytyksettä ja niistä raportoidaan asianmukaisesti. Käytössä on selkeät raportointikäytännöt.
Organisaatiossa on riittävä tuki ja resurssit valvontaan	Sosiaalityöntekijällä on riittävästi aikaa, perehdytystä ja tukea lapsikohtaisen valvonnan toteuttamiseen. Organisaatio mahdollistaa tiedonsaannin ja valvonnan.
Valvonta on suunnitelmallista ja systemaattista	Lapsikohtainen valvonta ei ole vain reaktiivista, vaan siihen on olemassa yhteiset toimintamallit ja arviointikäytännöt.
Lapsen osallisuus ja kuuleminen valvonnassa	Lapsen tai nuoren näkemykset ja kokemukset tukitoimista ja lastensuojelun työskentelystä kokonaisuudessaan selvitetään ja huomioidaan myös valvonnan ja laadun arvioinnissa – erityisesti kiinnitetään huomiota pienten lasten osallisuuden varmistamiseen.

VINKKI: Laatukriteerit voidaan sisällyttää esimerkiksi yksikön omavalvontasuunnitelmaan. Laatukriteereitä voidaan hyödyntää sosiaalityön lisäksi myös palveluntuottajien omavalvonnassa.

Kirjallisuus:

Kotisaari, T. & Jaakola, A.-M. (2025). Lapsikohtaisen valvonnan edellytykset lastensuojelun avohuollossa. *Focus Localis*, 53(4), 27–44, tulossa.

Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P. & Eriksson, P. (2019). *Lastensuojelun laatusuositus* 2019:8. Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Suomen Kuntaliitto.

Avohuollon sosiaalityön ja tukitoimien vaikutusten arviointi

Lastensuojelun aikana järjestettyjen tukitoimien ja muun työskentelyn vaikuttavuutta tulee lain mukaan seurata. Lisäksi asiakkaille tulee järjestää vaikuttavia tukitoimia, jotka eivät aiheuta heille haittaa. Tämä tarkoittaa siis sitä, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee ennen jonkin intervention aloittamista, sen aikana sekä sen jälkeen arvioida työskentelyn vaikuttavuutta lapsen näkökulmasta. Koska asiakastyön lomassa ei ole mahdollista tehdä satunnaistettuja kontrolloituja kokeita (eli tutkimusasetelmia, jossa osallistujat jaetaan satunnaisesti kahteen ryhmään: toinen saa tutkittavan toimenpiteen ja toinen toimii vertailuryhmänä), vaikuttavuutta tai sen puutetta ei voida suoraan yhdistää tehtyyn työhön. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö lastensuojelussa voitaisi jollain tapaa seurata millaisia vaikutuksia työskentelyllä näyttäisi asiakkaan tilanteeseen olevan.

Tutkimuskirjallisuudesta voidaan tuoda erilaisia tapoja työskentelyn systematisointiin. Koska lastensuojelun toimintaympäristö on altis muutoksille, asiakassuunnitelmia laadittaessa ja seurattaessa tulisi pyrkiä ennakoimaan toimenpiteet, joihin ryhdytään tilanteen muuttuessa alkuperäisestä suunnitelmasta. Tapausjäsentelyllä tarkoitetaan asiakasprosessin analyttistä tarkastelua, johon yhdistyy teoreettinen tieto perheen voimavaroja vahvistavista tekijöistä sekä riskitekijöistä.

Tapausjäsentelyn avulla voidaan määritellä mahdollisia skenaarioita asiakastilanteen kehitymisessä ja sitä kautta ennakoiden valmistautua muutoksiin. Tämä vähentää työskentelyn reaktiivisuutta ja vahvistaa lapsen edun toteutumista. Harnett (2024) on kuvaillut seuraavat askeleet, joita voidaan hyödyntää lapsen edun valvonnan ja työskentelyn vaikuttavuuden seurannan systematisoinnissa. Olemme tehneet hankkeen tulosten ja muun tutkimuskirjallisuuden perusteella joitain täydennyksiä listaukseen.

Askeleet vaikuttavuuden seurantaan:

1. **Tee tilannearvio** huomioiden nykytilanne, riskit ja voimavarat
2. **Laadi tapausjäsentely** arvioinnin pohjalta: kuvaa lapsen ja perheen tilanne, tarpeet ja sosiaalityön näkökulmasta keskeiset ilmiöt
3. **Laadi asiakassuunnitelma** tapausmuotoilun perusteella, yhteistyössä lapsen ja nuoren sekä hänen perheensä kanssa
4. **Määritä konkreettiset ja mitattavissa olevat muutostavoitteet**, jotka tukevat lapsen hyvinvointia ja turvallisuutta (esimerkiksi “koulupoissaolot vähentyvät seuraavan puolen vuoden aikana 20 % prosentilla”)
5. **Laadi mahdollisia skenaarioita**, jotka voivat toteutua perheen tilanteen kehittyessä eri tavoin
6. **Arvioi skenaarioiden toteutumisen vaikutuksia** ja pohdi, miten suunnitelmaa voisi muokata, jotta positiivinen lopputulos olisi mahdollinen
7. **Määritä merkit (indikaattorit), jotka osoittavat tarpeen mukauttaa suunnitelmaa**, ja arvioi, onko mukauttaminen realistista
8. **Määritä hälytysmerkit**, jotka osoittavat, että suunnitelma ei toimi ja että on tarpeen siirtyä pysyvämpien ratkaisujen suunnitteluun (esim. huostaanoton valmistelu)
9. **Toteuta interventio**, jonka vaikuttavuus on osoitettu vastaavissa tilanteissa (esim. tehostettu perhetyö), ja joka tähtää asetettuihin muutostavoitteisiin
 - 9.1. Selvittämällä palveluntuottajalta, millaisin menetelmin ja keinoin he voivat vastata juuri kyseessä olevan asiakkaan tarpeisiin (eli tehdäänkö oikeita asioita juuri tälle asiakkaalle)
 - 9.2. Koska lastensuojelun käytössä olevista tukitoimista on vähänlaisesti vaikuttavuustutkimusta, hyödynnä saatavilla olevaa tutkimustietoa ja esimerkiksi Kasvun tuen –sivuston menetelmäpankkia
10. **Seuraa säännöllisesti edistymistä**, muutostavoitteiden saavuttamista sekä määritettyjä merkkejä ja hälytysmerkkejä (vertaa laatimaasi asiakassuunnitelmaan)
 - 10.1. Kysymällä asiakkaan ja tämän perheen kokemuksia ja näkemyksiä työskentelystä (Huom! Asiakkaan kokemus ja vahva näyttö työskentelyn vaikuttavuudesta eivät ole sama asia, mutta myös asiakkaan mielipiteellä ja käsityksellä saaduista hyödyistä on merkitystä)
 - 10.2. Keräämällä yhteistyökumppaneiden ja verkoston näkemyksiä asiakkaan tilanteen kehittymisestä työskentelyn aikana (lisääntykö vai vähentykö hyvinvointi – tai pysykö se ennallaan?)
 - 10.3. Pyytämällä palveluntuottajalta myös kirjallisesti seurantatietoa tilanteen kehittymisestä (ja/tai tekemällä itse säännöllisesti arviointia lastensuojelun asiakkuuden /sosiaalityöntekijän tapaamisen vaikutuksista)
11. **Mukauta alkuperäistä suunnitelmaa** seurannan ja perheen tilanteen muutosten perusteella
12. **Muista dokumentoinnin merkitys** seurannan ja vaikuttavuuden arvioinnin näkökulmasta

MUISTA: Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lisäksi organisaatiolla on vastuu vaikutuksien ja vaikuttavuuden seuraamisesta. Organisaatioissa tulee kerätä tietoa siitä, mitkä tukitoimet vaikuttavat kenelle ja missä tilanteessa. Näin voidaan kerryttää yleisempää tietoa siitä, millainen työskentely on hyödyksi tietynlaisessa tilanteessa olevalle asiakkaalle.

TUTKI LISÄÄ: Tietoa lasten, nuorten ja heidän perheidensä mielenterveyttä edistävästä menetelmästä ja niiden vaikuttavuusnäytöistä löydät Kasvun tuen sivuilta. Menetelmäpankkiin on kuvattu, millaista näyttöä kustakin menetelmästä on olemassa: <https://itla.fi/toiminta/kasvun-tuki/menetelmapankki/>

Kirjallisuus:

Aaltio, E. M. & Kannasoja, S. (2024). Katsaus lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityön vaikuttavuustutkimukseen Suomessa. Teoksessa J. Kiili, A-M. Jaakola, M. Anis, T. Lamponen & E. Stenvall (toim.), *Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö* (s. 229–245). Helsinki: Gaudeamus.

Harnett, P. H. (2024). Managing Risk and Uncertainty in the Context of Child Protection Decision Making, *The British Journal of Social Work*, 54(6), 2435–2449, <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcae056>

Lapsikohtaisen valvonnan askeleet

Lapsikohtaisen valvonnan merkitys korostuu, kun asiakkaille järjestetään muutostyön tueksi erilaisia tukitoimia ja palveluita. Seuraavan sivun kuviossa on esitelty lapsikohtaisen valvonnan prosessi sosiaalityöntekijän näkökulmasta (mukaillen Malja ym. 2019; Erikson & Korhonen 2022; Kotisaari & Jaakola 2025). Kohdat 1, 2 ja 3 toteutuvat aina, kun lapselle järjestetään avohuollon tukitoimia ja palveluita. Kohdat 4 ja 5 ovat puolestaan sellaisia, jotka tulevat kyseeseen tilanteissa, joissa epäkohtia tai laatupoikkeamia on havaittu. Epäkohdat ja laatupoikkeamat voivat olla lieviä tai vakavia, jolloin toiminta suhteutetaan aina tilanteen vakavuuteen nähden.

Mikäli toiminnassa havaitaan epäkohtia, on erityisen tärkeää huomioida, ettei lapselle tai nuorelle koidu epäkohtaan puuttumisen takia lisähaittaa. Sosiaalityöntekijän on suunniteltava, miten epäkohtiin puuttumisesta huolimatta lapselle tai nuorelle sekä hänen perheelleen turvataan oikeus tukeen sekä katkeamattomiin palvelupolkuihin. Lisäksi on otettava huomioon, että palveluntuottaja on saattanut muodostua jollekin perheenjäsenelle tärkeäksi henkilöksi ja siksi mahdollinen palvelun päättymisen voi tuottaa myös harmia asiakkaalle. Erityisen tärkeää on suunnitella turvallista puuttumista tilanteissa, joissa lapsi tai nuori on itse tuonut esille epäkohdan.

MUISTA: Pelko lapselle tai nuorelle koituvasta haitasta (epäkohtiin reagoimisen vuoksi) ei saa estää sosiaalityöntekijää puuttumasta havaittuihin puutteisiin.

MUISTA: Suunnittele tarvittaessa lapselle tai nuorelle turvasuunnitelma, jonka avulla voit varmistaa, että hän saa jatkossakin tarvitsemansa palvelut eikä häneen kohdistu esimerkiksi syyllistämistä.

1.Lapsen tapaaminen

Henkilökohtainen
Kaiken ikäiset lapset
Asiakirjoihin ja verkoston näkemyksiin tutustuminen
Kartoitetaan lapsen kokemus palvelun sisällöstä ja palvelutuottajista
Kysytään, onko lapsi huomannut epäkohtia tai laatupoikkeamia (ikätasoon mukainen selvittämisen tapa)

2.Vaikutusten arviointi

Miten palvelu(t) vaikuttaa lapsen / perheen tilanteeseen (konkretia)
Toteutuuko palvelu(t) asiakassuunnitelman mukaisesti?

3.Epäkohtien tai laatupoikkeamien kartoitus

Toteutuuko palvelu(t) puitesopimuksen mukaisesti?
Lievät poikkeamat selvitetään keskustelemalla, lapsen ja muiden osallistujien kanssa
Tarvittaessa ohjeistetaan palvelutuottajaa muutoksiin

4.Uudelleenarviointi

Varmistetaan, että sovitut muutokset on tehty

5.Epäkohtailmoituksen tekeminen tarvittaessa

Raportoidaan esihenkilölle
Laaditaan virallinen epäkohtailmoitus
Päätetään työskentely / vaihdetaan palvelutuottajaa

Valvonnan tasot tukitoimien järjestämisen yhteydessä

Lapsikohtainen valvonta tulee suhteuttaa yksilöllisiin tilanteisiin epäkohtien vakavuuden perusteella. Yksi tapa on jakaa valvonta neljään eri tasoon, joista kaksi ensimmäistä edustaa lievempää puuttumista ja kaksi jälkimmäistä enemmän kontrolliin perustuvaa puuttumista. Sosiaalityöntekijän tulee tunnistaa valvontaan liittyvät valta-asetelmat sekä suhteessa asiakkaaseen että palveluntuottajaan. Luottamuksellisen yhteistyösuhteen säilyttäminen on tärkeää kaikissa valvonnan asteissa. Tämä edellyttää rohkeaa puheeksi ottamista, mutta samalla kuitenkin kaikkia osapuolia kunnioittavaa kohtaamista. Sosiaalityöntekijän on hyvä ottaa lapsikohtainen valvonta puheeksi työskentelyn alkaessa sekä asiakkaan että palveluntuottajan kanssa.

Katso seuraavalta sivulta, miten lapsikohtaisen valvonnan tasot määrittyvät.

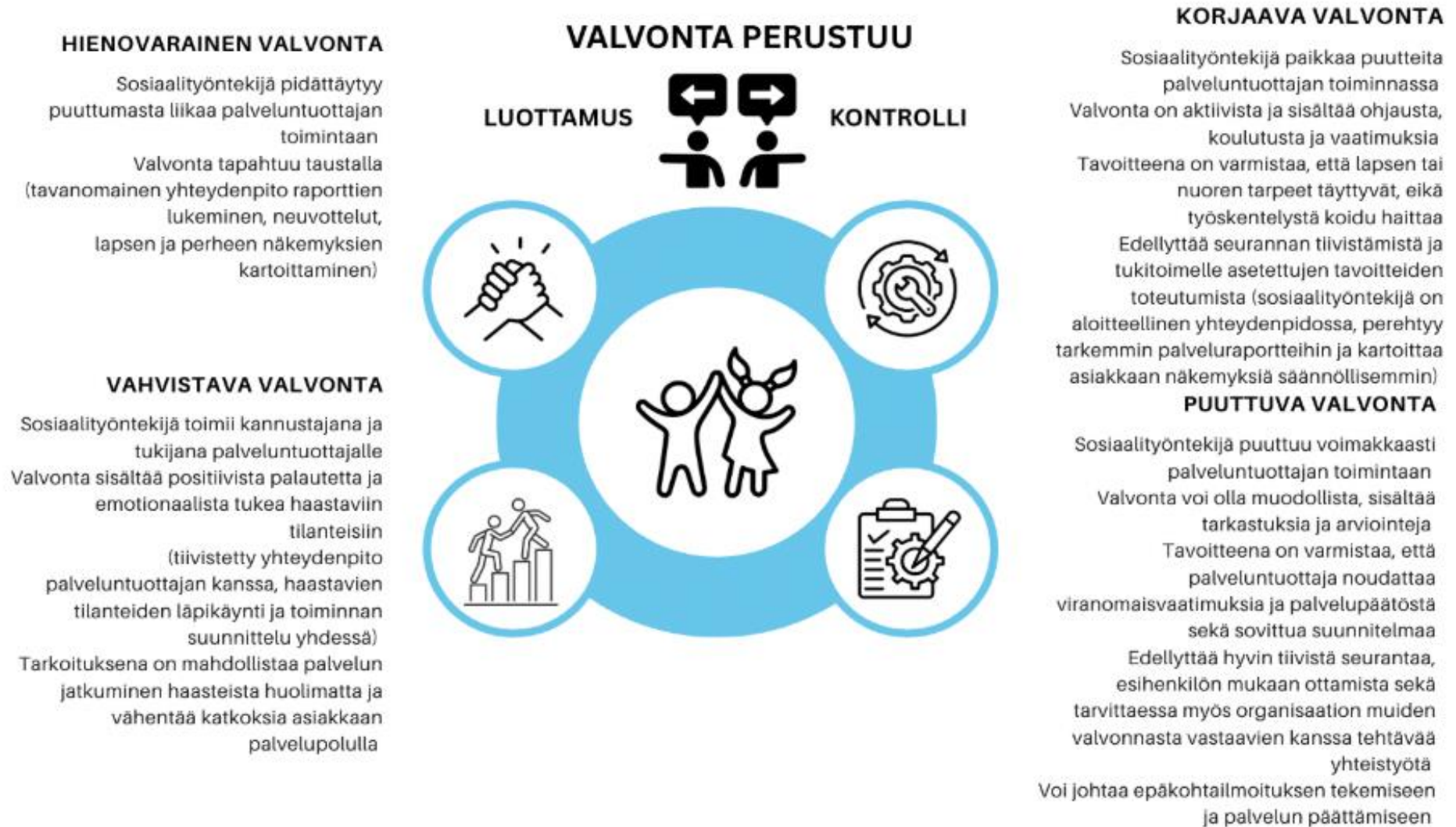

VINKKI: Valvonnan tasot voivat auttaa hahmottamaan, miten vakavista epäkohdista tai laatu poikkeamista on kyse sekä millaisia toimenpiteitä niiden korjaamiseksi tarvitaan. Tasojen läpikäyminen myös palveluntuottajien kanssa lisää valvonnan läpinäkyvyyttä ja vahvistaa luottamuksellista yhteistyötä.

Kirjallisuus:

Pålsson, D. (2023). Supervising a family or a service? Social worker approaches to foster care supervision in six Swedish authorities. *Nordic Social Work Research*, 1–13.
<https://doi.org/10.1080/2023.2167854>

Lapsikohtaisen valvonnan tasot (mukaillen Pålsson 2023)

Tarkistuslista lapsikohtaiseen valvontaan tukitoimien järjestämisen yhteydessä

Avohuollon lapsikohtaisen valvonnan voidaan nähdä koostuvan tukitoimien ja palveluiden riittävyyden ja laadun, sosiaalityöntekijän työnkuvan sekä organisaation asiakasturvallisuutta tukevien käytänteiden kokonaisuutena. Kokonaisuuteen sisältyy lapsen edun turvaaminen ja työskentelyn vaikutuksien säännöllinen arviointi. Tukitoimien ja palveluiden osalta on keskeistä tunnistaa valvonnan tarve sekä suhteessa hyvinvointialueen omiin palveluihin että muihin tahoihin, kuten ostopalveluihin. Oheinen listaus on laadittu mukaillen sijaishuollon lapsikohtaisen valvonnan mallia (Eriksson & Korhonen 2022), YK:n lapsen oikeuksien sopimusta ja lapsikohtaista valvontaa käsittelevää tutkimuskirjallisuutta (esim. Kotisaari & Jaakola 2025).

Tarkistuslista lapsikohtaiseen valvontaan

	<i>Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä</i>	<i>Organisaatio</i>
<i>Tukitoimien valinta, riittävyys ja laatu</i>	Olenko valinnut tukitoimet lapsen tai nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan? Entä miten vanhempien ja muiden perheenjäsenten tarpeet on huomioitu valinnassa?	Miten varmistamme, että tukitoimi- ja palveluvalikon avulla voidaan vastata asiakkaidemme yksilöllisiin tarpeisiin? Miten varmistamme toimintamme laadun ja tuen riittävyyden asiakkaiden tarpeisiin?
<i>Lapsen edun varmistaminen</i>	Toteutuuko lapsen etu palveluiden järjestämisen yhteydessä ja edistävätkö myönnetyt palvelut lapsen edun toteutumista? -> Pohdi mm. onko lapsella/nuorella mahdollisuus ylläpitää tärkeitä ihmissuhteita, ja miten tukitoimet tukevat tätä? Miten seurataan, että lapsi/nuori kokee olonsa turvallisiksi? Miten tukitoimet tukevat lapsen koulunkäyntiä, oppimista ja vapaa-ajan osallistumista? Onko lapsen terveydentila ja psyykinen hyvinvointi huomioitu tukitoimien suunnittelussa?	Miten varmistamme työntekijöiden osaamisen lapsen edun turvaajina? Millaiset vaatimukset asetamme palveluntuottajille?

<i>Vaikutuksien arviointi</i>	Olenko arvioinut tukitoimien vaikutuksia ja vaikuttavuutta säännöllisesti suhteessa asiakassuunnitelman tavoitteisiin? Olenko käyttänyt vaikutuksien/vaikuttavuuden arviointiin tarkoitettua mallia/viitekehystä/tms.?	Millainen on organisaatiomme yhteinen malli/viitekehys/rakenne vaikutuksien arviointiin ja seuraamiseen?
<i>Tukitoimien valvonta</i>	Toteutuuko tukitoimien ja lapsen edun valvonta työssäni systemaattisesti?	Onko työntekijöillämme riittävä osaaminen ja työvälineet toteuttaa lapsikohtaista valvontaa? Onko heillä pääsy puitesopimuksiin tai vastaaviin dokumentteihin, joihin he voivat valvontatehtävässään nojautua?
<i>Epäkohtien kartoittaminen</i>	Olenko kysynyt henkilökohtaisella tapaamisella lapselta tai nuorelta, onko hän havainnut epäkohtia tai laatupoikkeamia (esim. epäasiallinen kohtelu, suunnitelman vastainen työskentely, työntekijöiden jatkuva vaihtuminen) tukitoimien järjestämisen yhteydessä?	Miten varmistamme, että jokainen lapsi tavataan riittävän usein henkilökohtaisesti? Onko työntekijöillämme riittävästi tietoa mahdollista epäkohdista ja poikkeamista, joita tulee seurata?
<i>Valvonnan tasavertaisuus</i>	Seuraanko palveluiden toimivuutta ja valvonko palveluntuottajien työskentelyä samalla tavalla riippumatta siitä, onko kyse hyvinvointialueen omasta tuotannosta vai ostopalvelusta (esim. perehtyminen kirjauksiin, yhteydenpito palveluntuottajien kanssa)?	Millaiset laatuvaatimukset asetamme tukitoimille, joita organisaatiossamme voidaan asiakkaille tarjota? Saavatko asiakkaat samanlaista palvelua riippumatta siitä, mikä taho palvelua tuottaa? Miten varmistamme, että sosiaalityöntekijöillä on riittävästi aikaa toteuttaa valvontatehtävänsä?
<i>Asiakasturvallisuuden varmistaminen</i>	Puutunko havaitsemiini epäkohtiin ja asiakasturvallisuuden vaarantumiseen? Teenkö tarvittavat toimenpiteet, kuten epäkohtailmoitukset?	Onko organisaatiossa selkeät rakenteet epäkohtien käsittelyyn ja lapsikohtaiseen valvontaan? Tuemmeko virhetietoista työskentelyä ja ylläpidämme psykologista turvallisuutta työyhteisöissä?

VINKKI: Tarkistuslista soveltuu esimerkiksi asiakassuunnitelman laatimisen/tarkistamisen yhteydessä käytettäväksi.

VINKKI: Sosiaalityön esihenkilöt voivat hyödyntää tarkistuslistaa arvioidessaan työntekijöiden tarvitsemaa perehdytys- ja lisäkoulutustarvetta. Lisäksi tarkistuslistan avulla voidaan seurata, että organisaatioissa on riittävät rakenteet lapsikohtaisen valvonnan toteuttamiseen sekä sosiaalityöntekijöillä pääsy tarvittaviin materiaaleihin, kuten esimerkiksi palveluntuottajien kanssa tehtyihin puitesopimuksiin.

Kirjallisuus:

Erikson, P. & Korhonen, P. (2022) *Sijaishuollon lapsikohtaisen valvonnan malli*. Työpaperi 4/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143709/URN_ISBN_978-952-343-808-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kotisaari, T. & Jaakola, A.-M. (2025). Lapsikohtaisen valvonnan edellytykset lastensuojelun avohuollossa. *Focus Localis*, 53(4), 27–44, tulossa.

Yhdistyneet kansakunnat. (1989). *Lapsen oikeuksien yleissopimus*. Sopimus tehty 20. marraskuuta 1989, voimaan 2. syyskuuta 1990. Saatavilla osoitteessa: <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/> (30.10.2025)

Lapsikohtainen valvonta lapsen tai nuoren tapaamisella

Lapsikohtainen valvonta ei ole mahdollista ilman sitä, että lapsi tai nuori tavataan henkilökohtaisesti riittävän usein. Lisäksi valvonta edellyttää, että epäkohtien ja laatupoikkeamien kartoitusta tehdään myös kysymällä suoraan lapselta tai nuorelta. Koko perheen näkemykset ovat osa valvontaa, mutta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on varmistaa, että työskentely on ennen kaikkea lapsen tai nuoren edun mukaista.

Seuraavien sivujen kysymykset auttavat tunnistamaan mahdollisia epäkohtia, laatupoikkeamia ja lapsen tai nuoren kokemuksia palveluista. Kysymykset kannattaa muotoilla lapsen ikä- ja kehitystason mukaan sekä esittää rauhallisessa ja luottamuksellisessa ilmapiirissä.

MUISTA: Säännöllinen lapsen ja nuoren mielipiteiden sekä kokemusten kartoittaminen lisää luottamusta sosiaalityöntekijään lapsen edun valvojana. Vaikka lapsi tai nuori ei juuri nyt havaitsisi epäkohtia tai muita puutteita, hänelle muodostuu kokemus siitä, että myös vaikeista asioista on lupa puhua ja että aikuiset ovat kiinnostuneet näistä asioista.

VINKKI: Jotta lapsi tai nuori osaisi tunnistaa häneen kohdistuneen vääryyden, hänen tulee olla riittävän tietoinen oikeuksistaan. Lapsikohtaisen valvonnan yhteydessä onkin hyvä käydä säännöllisesti läpi YK:n lapsen oikeuksien sopimusta sekä lapsen tai nuoren oikeuksia lastensuojelun asiakkaana.

TUTKI LISÄÄ: Esitteitä lapsen oikeuksien sopimuksesta eri kielillä löytyy esimerkiksi Lapsiasianvaltuutetun nettisivuilta: <https://lapsiasia.fi/esitteita-lapsen-oikeuksista>
Videomateriaalia lapsille löytyy esimerkiksi Unicefiltä: <https://www.youtube.com/watch?v=judFmwMqXD0>

TUTKI LISÄÄ: Lisää erilaisiin tilanteisiin soveltuvaa materiaalia löytyy Lapsen oikeudet –sivustolta: <https://lapsenoikeudet.fi>

**Lapsikohtainen
valvonta *lapsen*
tapaamisella**

**Lapsikohtainen
valvonta *nuoren*
tapaamisella**

KIRJALLISUUS

Aaltio, E. M. & Kannasoja, S. (2024). Katsaus lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityön vaikuttavuustutkimukseen Suomessa. Teoksessa J. Kiili, A-M. Jaakola, M. Anis, T. Lamponen & E. Stenvall (toim.), *Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö* (s. 229–245). Helsinki: Gaudeamus.

Biesel, K. & Cottier, M. (2020). Errors and mistakes in child protection: Understandings and responsibilities. Teoksessa K. Biesel, J. Masson, N. Parton, & T. Pösö (toim.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies* (s. 17–34). Bristol: Policy Press.

Biesel, K., Masson J., Parton N. & Pösö T. (2020a). Errors and mistakes in child protection: an introduction. Teoksessa K. Biesel, J. Masson, N. Parton, & T. Pösö (toim.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies* (s. 1–16). Bristol: Policy Press.

Biesel, K., Masson J., Parton N. & Pösö T. (2020b). Dealing with errors and mistakes in child protection; similarities and differences among countries. Teoksessa Kay Biesel, Judith Masson, Nigel Parton, & Tarja Pösö (toim.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies* (s. 255–274). Bristol: Policy Press.

Erikson, P. & Korhonen, P. (2022) *Sijaishuollon lapsikohtaisen valvonnan malli*. Työpaperi 4/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143709/URN_ISBN_978-952-343-808-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Harnett, P. H. (2024). Managing Risk and Uncertainty in the Context of Child Protection Decision Making, *The British Journal of Social Work*, 54(6), 2435–2449, <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcae056>

Hoikkala, S., Kojo, R., Tervo, J. & Aaltonen, T. (2017). *Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli: Kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa*. Työpaperi 19/2017. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Hoikkala, S., Kojo, R., Tervo, J. & Aaltonen, T. (2017). *Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli: Kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa*. Työpaperi 19/2017. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Hood, R., Nilsson, D. & Habibi, R. (2019). An Analysis of Ofsted Inspection Reports for Children's Social Care Services in England. *Child & Family Social Work*, 24(2), 227–237. <https://doi.org/10.1111/cfs.12607>.

Hämäläinen J. & Vornanen, R. (2021). Asiakasturvallisuus osana laadukasta palvelujärjestelmää. Teoksessa T. Kurki, V. Jylhä & T. Kekoni (toim.), *Asiakasturvallisuus sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus.

- Jaakola, A.-M. & Pösö, T. (2022). Lapsen tilanteen arvioiminen lastensuojelussa: analyysia asiakasturvallisuuden ja laadun näkökulmasta. *Janus*, 30(4), 359–375. <https://doi.org/10.30668/janus.114926>
- Jylhä, V., Kurki, T. & Kekoni, T. (2021). Asiakasturvallisuus käsitteenä. Teoksessa T. Kurki, V. Jylhä & T. Kekoni (toim.), *Asiakasturvallisuus sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja.
- Kotisaari, T. & Jaakola, A.-M. (2025). Lapsikohtaisen valvonnan edellytykset lastensuojelun avohuollossa. *Focus Localis*, 53(4), 27–44, tulossa.
- Kääriäinen, A. (2022). Dokumentointi osana asiakasturvallisuutta. *Janus*, 30(4), 392–406. <https://doi.org/10.30668/janus.114678>
- Lähteinen, S., Pehkonen, A. & Pohjola, A. (2022). Asiakasturvallisuuden ulottuvuudet sosiaalihuollossa. *Janus*, 30(4), 343–358. <https://doi.org/10.30668/janus.113603>.
- Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P. & Eriksson, P. (2019). *Lastensuojelun laatusuositus* 2019:8. Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Suomen Kuntaliitto.
- Munro, E. (2011). *The Munro Review of Child Protection: Final Report – A Child-Centred System*. Department for Education.
- Mänttari-van der Kuip, M. (2016). Moral distress among social workers: The role of insufficient resources. *International Journal of Social Welfare*, 25(1), 86–97. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12163>.
- Pålsson, D. (2023). Supervising a family or a service? Social worker approaches to foster care supervision in six Swedish authorities. *Nordic Social Work Research*, 1–13. <https://doi.org/10.1080/2023.2167854>
- Pålsson, D., Backe-Hansen E., Gundersen, T., Kallioma-Puha, L., Lausten, M. & Pösö, T. (2024) Licence Loss: Revocations of Residential Care Licences in Four Nordic Countries. *Child & Family Social Work*. <https://doi.org/10.1111/cfs.13193>.
- Reamer, F. G. & M. J. Racette (2014). *Risk Management in Social Work: Preventing Professional Malpractice, Liability, and Disciplinary Action*. New York: Columbia University Press.
- Rousu S. (2007). *Lastensuojelun tuloksellisuuden arviointi organisaatiossa. Näkymätön tuloksellisuus näkyväksi*. Acta nro 197. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.
- Shanks, E., Jonsson, U., Wiklund, S., & Rozental, A. (2020). Harmful care. To what extent is terminology from medicine and clinical psychology applicable to out-of-home care? *Child & Family Social Work*, 25(1), 92–99. <https://doi.org/10.1111/cfs.12661>.
- Skivenes, M. & Sørsdal, L. M. (2018). *The Child's Best Interest Principle across Child Protection Jurisdictions*. Teoksessa A. Falch-Eriksen & E. Backe-Hansen (toim.), *Human Rights in Child Protection: Implications for Professional Practice and Policy* (s. 59–88). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94800-3_4

Yhdistyneet kansakunnat. (1989). *Lapsen oikeuksien yleissopimus*. Sopimus tehty 20. marraskuuta 1989, voimaan 2. syyskuuta 1990. Saatavilla osoitteessa: <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/> (30.10.2025)

Zeijlmans, K., van Yperen T. & López López M. (2020). The level-headed approach on errors and mistakes in Dutch child protection: an individual duty or a shared responsibility? Teoksessa K. Biesel, J. Masson, N. Parton, & T. Pösö (toim.), *Errors and mistakes in child protection: International discourses, approaches and strategies* (s. 75–89). Bristol: Policy Press.

Kuvalähteet:

Johdantosivun kappaleen lainausmerkit: Number PNGs by Vecteezy

Muut kuvakkeet Unsplash.com